

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Præmittuntur quædam circa naturam adorationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO SEXAGESIMA PRIMA.

De Adoratione Christi.

SECTIO PRIMA.

Pramittuntur quedam circa naturam Adorationis.

I.
*Adoratio in
quo differat
ab honore.*

ADORATIO hoc ab honore differt, quòd superior honorare inferiorem possit, & Deus hominem, adorare autem non possit; adoratio quippe ex conceptu suo est nota venerationis ac submissionis internæ erga personam quam adoramus ex apprehensione excellentiæ in ipsa repertæ: honor verò est nota excellentiæ sine submissione. Adoratio itaque licet interdum cultum soli Deo debitum significet, tribuitur tamen etiam nonnunquam creaturis, unde Bersabee dicitur adorasse Davidem, quod & in aliis contigisse constat. Hæ tamen duæ adorationes longissimè inter se distant, & plusquam specie differunt; altera enim latria seu *θεοπροσκυνησις* dicitur; altera *δουλα*, seu cultus creaturæ debitus.

II.
*Quid adoratio
requirat
ex parte in-
tellectus,
quid ex par-
te voluntatis.*

Ad adorationem itaque ex parte intellectus ordinariè requiritur apprehensio excellentiæ, ex parte voluntatis volitio submittendi se alteri, tandem requiritur nota submissionis, & in hoc ultimo sita est adoratio. Hinc infero cum Patre Lugo Disput. 23. sect. 2. contra Suarez hic, Disput. 51. sect. 1. & 2. & Vasquez Disput. 95. num. 18. actum externæ adorationis sicte exhibitum sine apprehensione excellentiæ, esse veram adorationem, ut si quis fidem interiùs servans incensum offerat idolis. Ratio est, quia adoratio est signum internæ submissionis, ad hoc autem non requiritur ut verè sit in animo interna submitio, sicut cum quis dicit se videre vel intelligere quod nec videt nec intelligit, propositio illa vocalis est tam signum illius, atque si verè videret & intelligeret.

III.
*Si quis ta-
men irriso-
riè genu ante
idolum
flecteret,
non esset
adoratio,
sed contemp-
tus.*

Dices primò: Ergo si quis irrisoriè ante idolum genu flecteret, illudque hoc modo adoraret, esset vera adoratio. Nego consequentiam, quia ex modo quo fit, sufficienter ostenditur non esse signum internæ adorationis, sed potiùs contemptus.

IV.
*Obiic. Si
non sit sub-
missio inter-
na, signum
illud est fal-
sum, ergo
non est vera
adoratio.*

Dices secundò: Submitio illa externa est signum submissionis internæ, ergo si non sit submitio interna, hoc signum est falsum, cum significet id quod non est; ergo non est vera adoratio. Distinguo primum consequens: ergo hoc signum est falsum, id est, non est conforme rei signatæ, concedo; non participat veram rationem signi,

& negatur ultima consequentia; ad veram enim adorationem sufficit quod sit signum submissionis internæ, sive illa adsit, sive non; quis enim alterum intuetur seridò quoad externam operationem idolo incensum offerentem, æquè existimabit ipsum habere actum submissionis internæ, ac si verè illum haberet.

Quæres: Utrum ad adorationem requiratur actus aliquis externus, an compleri adoratio possit ad intra. Magna hæc est controversia inter P. Suarez & Vasquez, quorum hic affirmat requiri semper actum externum, ille negat, quod videtur probabilius: primò & à priori, quia adoratio definitur, *submissionis erga aliquem nota*, nulla autem est ratio cur non possit dari interna nota submissionis, æquè ac externa. Confirmatur: sicut namque homines verbis externis sibi invicem loquuntur, ita Angeli loquuntur internis conceptibus, quare ergo sicut verbis externis possumus Deum adorare, quod frequenter facimus, dum dicimus *Adoramus te Christe*, &c. non etiam poterimus id præstare internis.

Secundò probatur: Sæpè in Scripturâ sacrâ dicuntur homines in spiritu adorare Deum, qui & veri adoratores à Christo vocantur Joannis 4. ergo non requiritur externa aliqua operatio. Confirmatur: Angeli in suâ republicâ potuissent se adorare, & cultum sibi invicem exhibere, quod quamvis Vasquez neget, videtur tamen ad perfectè institutam rempublicam, qualis illa fuisse Angelorum, omnino spectare. Difficiliter etiam intelligitur quomodo signo aliquo externo fieri possit, quod alii volunt. Confirmatur secundò: Hinc enim sequeretur hominon, qui usum membrorum sui corporis non haberet non posse Deum adorare. Cum ergo dari possit interior nota submissionis sicut exterior, non est cur ad adorationem requiratur actus externus.

Quæres secundò: Quis sit actus ille internus, in quo consistit adoratio. Respondetur, univèrsim illum esse, qui est nota seu testificatio submissionis, sicut adversarii dicere debent non quamvis actionem externam esse adorationem, sed illam, quæ vel ex naturâ suâ, vel hominum institutione est nota submissionis internæ, alioqui per ambulationem, aut studium, posset quis alterum adorare. In particulari verò decidi hæc quæstio debet secundum diversas in materiâ de Angelis sententias, qui enim dicunt locutionem internam consistere in actu intellectus, dicent similiter hanc notam submissionis in eodem consistere; qui verò locutionem hanc statuant actum voluntatis dirigentem conceptus ad alios, dicent

V.
*Quæres:
dicitur ad
adorationem
non esse
necesse
actum aliquem
externum.*

VI.
*Homines in
sacris literis
dicuntur in
spiritu ad-
orare Deum.*

VII.
*In quo actu
sita sit inter-
na adoratio.*

consequen-

consequenter adorationem internam in eo consistere. Quam quaestionem fusè discussi Tomo praecedente, disputatione septuagesimâ quintâ.

VIII.
Adoratio est actus religiosus.
Quaeres tertio: Cujus virtutis actus sit adoratio? Respondetur, esse actum religionis, cum particulari modo spectet ad cultum Dei. Et quamvis imperari possit à charitate, non tamen est actus charitatis, sicut nec conculcatio imaginis crucifixi ex odio Dei est actus odii, sed sacrilegii. Ratio verò cur actus religionis non sint actus Theologici est, quia non feruntur immediatè & formaliter in Deum ut in objectum formale, sed in honestatem peculiarem illorum actuum, ut latius diximus in materiâ de Fide, Spe, & Charitate.

IX.
Divisio adorationis in Latrîam, Douliam, & Hyperdoulîam.
Dividitur adoratio in *Latrîam*, quæ est cultus tributus Deo, *Douliam*, quæ Sanctis, & *Hyperdoulîam*, quæ est cultus ob singularem sanctitatem conferri solitus Beatissimæ Virgini exempli gratia. Pater Vasquez disp. 99. num. 18. ait ne analogicè quidem de his tribus dici adorationem. Videtur tamen probabilius de iis dici etiam univocè, nec enim huic obstat distantia objectorum, sic enim nec visio aut amor Dei, & creaturæ convenirent univocè, cum tanta hic sit distantia objectorum. Id verò notandum, quando tribuitur cultus latrîæ Deo ob diversâ ejus attributa, licet moraliter loquendo cultus sit ejusdem rationis, cum omnia Dei attributa sint inter se æqualia, & realiter identificata cum essentiâ, metaphysicè tamen loquendo, cultus ille latrîæ, quo adoratur Deus ratione sapientiæ est diversus specie ab illo, quo adoratur ratione justitiæ, & sic de aliis.

SECTIO SECUNDA.

De adoratione Humanitatis Christi.

I.
Possitne Christi humanitas adorari cultu Latrîæ.
QUESTIO est, Utrùm adorari possit *Latrîa*? Non ita ut ratio ipsa formalis, ob quam adoratur, sit ipsa humanitas, hoc enim certum est fieri non posse, sed utrùm humanitas ut quod adorari possit latrîâ, etsi non ut ratio formalis propter quam adoratur. Supponimus enim Christum hominem adorari posse latrîâ, cum hoc de fide sit, & in Conciliis non semel definitum. Ratio etiam evidens id convincit, Christus enim realiter est Deus, & consequenter ratione suppositi non est dubium quin debeatur ipsi cultus divinus.

II.
Possit Christi humanitas adorari Latrîâ, simul cum Verbo.
Dicendum primò, humanitatem Christi adorari cultu latrîæ simul cum Verbo posse, ita scilicet ut idem numero actus latrîæ feratur in totum Christum, ratio tamen formalis cur hoc modo adoratur, non est humanitas, sed Verbum. Ita Suarez disp. 53. sect. 2. Lugo disp. 34. sect. 2. Vasquez disp. 95. cap. 2. aitque esse de fide, & definitum in Concilio Alexandrino, estque frequens loquendi modus apud Sanctos Patres, utpote quem usurpat S. Damascenus, S. Augustinus, S. Ambrosius, S. Leo, & alii.

III.
Eadè veritas probatur ex Concilio Tridentino.
Probatur primò ex Concilio Tridentino, quod sessione 13. cap. 5. & canone 5. definit Eucharistiæ Sacramentum adorandum esse *latrîâ*, ergo non solum Christo, sed speciebus etiam exhibetur illa adoratio, cum Christus solus non sit Sacramentum, ergo cum humanitas non minus con-

stituat unum totum cum Verbo, quam Species panis cum Christo, non minus ratione Verbi adorari poterit, & debet humanitas partiali adoratione *Latrîæ*, quam in Sacramento species. Confirmatur exemplo, quo uti solebat S. Cyrillus, quia sicut totus homo adoratur cultu Dulciæ, ita ut cultus ille feratur non ad animam solum, sed corpus, ratione tamen solius excellentiæ in animâ residentis, ita & totus Christus etsi ratione excellentiæ in solo Verbo existentis.

Notandum verò, quamvis idem actus adorationis terminetur in hoc casu ad humanitatem & Verbum, diversâ tamen ratione, ad Verbum enim terminatur hæc adoratio propter excellentiam suam, ad humanitatem verò propter excellentiam Verbi: unde humanitas non dicitur per hunc actum adorari simpliciter, sed coadorari, Verbum autem & Deus dicitur simpliciter, & per se adorari, quia adoratur omnino independentè ab ullâ excellentiâ non propriâ. Diverso tamen modo adoratur hic humanitas, quam imago Christi, licet enim excellentia Verbi non sit eo modo propria humanitatis, quo est propria Verbi, verè tamen est excellentia humanitatis per veram & physicam illius unionem in eodem supposito, per quam constituit perfectissimè unum cum Christo. Quod si quis propterea nolit esse *Latrîam*, quia non terminatur ad humanitatem propter ipsam humanitatem, sed Verbum, quaestionem fecerit de nomine.

Et hoc sensu intelligendi sunt S. Damascenus, Sanctus Epiphanius, & alii nonnulli ex Patribus, dum negant humanitatem Christi adorari *Latrîâ*; solum enim volunt, non eodem modo exhiberi cultum humanitati quo divinitati, sed huic per se & simpliciter, illi ratione hujus, & cum hac conditione implicitâ, nempe quamdiu fuerit pars hujus suppositi. Eundem tamen cultum quoad substantiam non negant humanæ Christi naturæ & divinæ simul exhiberi.

VI.
Videtur etiam posse sacrificium unâ cum Verbo offerri.
Quaeres: Utrùm etiam sicut humanitas Christi partialiter adoratur unâ cum Verbo, ita partialiter etiam illi offerri possit sacrificium unâ cum Deo. Negat Vasquez disp. 96. num. 61. Probabilius tamen videtur, quod asserit Pater Suarez disp. 52. sect. 2. nihil in hoc reperiri implicantiæ.

Dices cum Vasquez citato, Sacrificium Deo offerri in testimonium supremæ illius potestatis & dominii, & in quantum est Auctor vitæ & mortis, hæc autem humanitati non competunt, ergo. Respondetur: Licet quidem hæc humanitati non competant, sicque per se & sigillatim offerri illi sacrificium non possit, nil tamen vetat quo minus offerri sacrificium possit toti personæ, ut agnoscamus potestatem, quam habet ratione unius partis, ut hic contingit in Christo.

VIII.
Sub aliquâ ratione adorari humanitas Christi potest Douliâ, vel Hyperdoulîâ.
Dicendum secundò cum Sancto Thoma q. 29. art. 2. posse humanitatem, consideratam cum excellentè gratiâ habituali, & aliis dotibus supernaturalibus, adorari dulciâ, vel potius hyperduliâ, ob eximia dona, quæ in se continet. Hæc conclusio est contra Vasquez loco citato, qui eam acerrimè impugnat: Sed probatur, nil enim impedit quo minus concipi possit Christi humanitas cum solis donis creatis; esto enim revera sit unita Verbo, mente tamen concipi potest sine illo, sicut & Verbum sine humanitate, vel materia sine formâ, aut anima sine corpore, euitamen de factò est unita, sed humanitas sic considerata non est apta adorari alio cultu, quam hyperdulciâ,

III.
Diverso modo terminatur hic actus ad Verbum, & ad humanitatem.

V.
Quo sensu dicant nonnulli ex Patribus, humanitatem Christi non esse adorandam Latrîâ.

VI.
Videtur etiam posse sacrificium unâ cum Verbo offerri.

VII.
Quamvis humanitas non habeat supremum dominium, tamen personæ offerri potest sacrificium.

VIII.
Sub aliquâ ratione adorari humanitas Christi potest Douliâ, vel Hyperdoulîâ.